

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ОСНОВИ НА ПРАВОТО

II година

ЕКОНОМСКО–ПРАВНА И ТРГОВСКА СТРУКА

правен техничар, економски техничар, деловен секретар и техничар за трговија и маркетинг

Скопје, 2006 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИСКИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ОСНОВИ НА ПРАВОТО

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовни профили: правен техничар, економски техничар, деловен секретар и техничар за трговија и маркетинг

1.2.2. Струка: економско–правна и трговска струка

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Заеднички предмет за структурата

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Втора година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен предмет

2. Цели на наставниот предмет

Целите на наставата по наставниот предмет *Основи на правото* е ученикот да ги применува знаењата од областа на основите на правото за совладување на другите области на правото и економијата, како и во практиката.

Од општата цел на наставата по предметот *Основи на правото* произлегуваат следните посредни цели:

- ученикот да развива позитивен однос кон законитоста во сите сфери од функционирањето на правната држава и владеењето на правото;
- да ја познава и да ја применува правната терминологија посебно од областа на облигационото и трговското право;
- да ја сфати суштината на облигационо–правните односи, а особено на облигационо-правните договори;
- да го разбере значењето на трговското право во услови на пазарна економија;
- да го сфати статусот и организацијата на трговските друштва;
- да ги класифицира и да ги споредува договорите во стоковниот промет по суштина и значење;
- да ја почитува законската регулатива, приспособувајќи се на општествено–економските и политичките промени.

3. Потребни претходни знаења

За успешно следење и совладување на програмските содржини од *Основи на правото*, односно за постигнување на поставените цели, потребни се основни знаења стекнати од наставните предмети *Основи на правото*, *Конституционо уредување* и *Основи на бизнисот* од I година.

4. Образовен процес

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предмети
1. Основни поими за правото – вовед	2	<ul style="list-style-type: none">- Ученикот да го објасни поимот, настанувањето и карактерот на на правото;- да ги елаборира и да ги примени знаењата за субјектите и објектите на правото;- да ги споредува правните односи и правните дела кои настануваат меѓу субјектите на правото.	<ul style="list-style-type: none">- Насочува дискусија, презентира шема за основните поими на правото, со употреба на графоскоп или хамер, при што во изработката на шемата да учествуваат и учениците.	1. Основи на правото за I година Тематски целини: <ul style="list-style-type: none">- Настанување и поим за државата и правото;- Поим за право;- Правни односи;- Субјекти на правото;- Правни работи (дела).
2. Основи на облигационото право	14	<ul style="list-style-type: none">- Ученикот да се запознае со облигационото право и да го сфати неговото значење;- да ја сфати суштината и карактеристиките на облигационо-правните односи;- да ги идентификува и да ги споредува видовите на облигационо-правните односи;	<ul style="list-style-type: none">- Прикажува и објаснува шематски приказ за видовите облигации, изворите на облигационо-правните односи и видовите на облигационите договори со употреба на графоскоп или ЛЦД-проектор;- дискутира за причинувањето на штета како извор на обли-	1. Основи на правото за I година Тематски целини: <ul style="list-style-type: none">- Субјекти на правото;- Правни работи (дела);- Извори на правото.

		<ul style="list-style-type: none"> - да ги класифицира изворите на облигационо–правните односи; - да го разбере причинувањето на штета како извор на облигации; - да го сфати поимот и да ги открие карактеристиките на облигационите договори; - да го објасни склучувањето на облигационите договори; - да ги разликува формите и видовите на облигационите договори; - да ги идентификува средствата за зајакнување на облигационите договори и да ја сфати нивната суштина; - да ги класифицира и да ги објасни начините на престанок на облигационо–правните односи; - да ги синтетизира знаењата за облигационо-правните односи, како основа за правниот промет во граѓанското општество. 	гации.	
3. Општо за трговското право	4	<ul style="list-style-type: none"> - Ученикот да го сфати трговското право како посебна правна гранка во правниот систем; - да го сфати значењето и предметот на трговското право, 	- Поделбата на правните науки и изворите на правото можат да се презентираат преку претходно изготвена шема, со употреба на хамер, графоскоп или со ЛЦД-	<p>1. Основи на правото за I година</p> <p>Тематски целини:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Општи учења за државата и правото; - Извори на правото;

		<ul style="list-style-type: none"> - да го опише и да го спореди развојот на трговското право (во нашиот правен систем и пошироко); - да ги класифицира изворите на трговското право. 	проектор.	<ul style="list-style-type: none"> - Правни акти. 2. Основи на правото за II година Тематска целина: - Основи на облигационо право.
4. Поим за трговец, трговец поединец и трговско друштво	4	<ul style="list-style-type: none"> - Ученикот да го разбере поимот трговец и да ги сфати начините на кои едно лице може да го стекне овој статус, согласно законот за трговски друштва; - да го идентификува лицето кое не е трговец - да ја сфати првната положба на трговецот поединец и неговото основање; - да го сфати и да го објасни поимот, карактеристиките и основањето на трговските друштва. 	<ul style="list-style-type: none"> - Насочува дискусија, презентира шематски приказ на трговските дејности со употреба на хамер, графоскоп или ЛЦД-проектор; - објаснува за основањето на трговецот поединец преку презентирање на комплетната документација (образци со пријавата за упис во трговскиот регистар): - организира посета на група ученици од класот на трговец поединец, со цел самостојно да го откријат неговиот статус и да ги презентираат и да ги елаборираат сопствените сознанија пред останатите ученици (се препорачува посета на нотар). 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Основи на правото за I година Тематски целини: – Субјект на правото; 2. Основи на правото за II година Тематска целина: - Општо за трговското право. 3. Основи на бизнисот за I година Тематска целина: - Економски субјекти (трговски друштва).
5. Форми на трговски друштва	18	<ul style="list-style-type: none"> - Ученикот да ги разбере и да ги класифицира формите на трговски друштва; - да ги препознае и да ги разликува јавното трговско 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентира и објаснува графички приказ на формите на трговските друштва; - Насочува дискусија за разликите меѓу јавното и командит- 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Основи на правото за I година Тематски целини: – Субјект на правото;

		<p>друштво од командитно друштво;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги објасни и да ги разликува: <ul style="list-style-type: none"> а) поимот, карактеристиките и основањето на друштво со ограничена одговорност; б) правата и должностите на содружниците в) органите на друштвото со ограничена одговорност; - да ги објасни и да ги разликува: <ul style="list-style-type: none"> а) поимот, карактеристиките и основањето (статутот) на акционерското друштво; б) акции – поими, издавање и видови; в) управување и раководење со акционерското друштво; - да го опише функционирањето на командитното друштво со акции; - да ги идентификува и да ги класифицира другите видови друштва и правни лица кои вршат трговска дејност. 	<p>ното трговско друштво (се препорачува групна форма на работа);</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонстрира и објаснува изработка на договор за основање на ДОО, изјава за основање на ДООЕЛ, пријава за основање на комплет на обрасци; - организира посета на ДОО; - самостојно откривање на содржината на статутот на АД преку групна форма на работа (учениците се задолжуваат да обезбедат статути од повеќе АД); - симулира основање на АД; - организира видеопретста-ција за акциите или претста-вува примери од различни видови акции, за да се откријат содржината и разли-ките меѓу нив; - организира посета на Собра-ние на кационери и берза 	<p>2. Основи на правото за II година Тематска целина: - Општо за трговското право. - Поим за трговец, трговец поединец и трговско друштво. 3. Основи на бизнисот за I година Тематска целина: - Економски субјекти (трговски друштва).</p>
6. Белези на трговски-те друштва	2	<ul style="list-style-type: none"> - Ученикот да ги разликува статусните белези на трговско-то друштво; - да ги сфати фирмата, седиште-то и дејноста на трговските друштва. 	<ul style="list-style-type: none"> - Чита и објаснува различни фирми од Службен весник на РМ. 	<p>1. Основи на правото за I година Тематски целини: – Субјект на правото;</p> <p>2. Основи на правото за II година</p>

				Тематска целина: - Поим за трговец, трговец поединец и трговско друштво; - форми на трговски друштва
7. Застапување на трговски друштва	4	- Ученикот да ја сфати суштината на застапувањето; - да го разбере поимот и значењето на прокурата како трговско полномоштво и да ја разликува од другите видови застапување; - да ги идентификува и да ги објасни трговскиот полномошник и трговскиот патник.	- објаснува и демонстрира пополнување на образецот за прокура; - организира средба со трговски патник во училиштето; - поттикнува играње на улоги (трговски полномошник и трговски патник).	1. Основи на правото за I година Тематски целини: – Субјект на правото; - Правни дела. 2. Основи на правото за II година Тематска целина: - Поим за трговец, трговец поединец и трговско друштво
8. Трговски регистар и постапки на упис	2	- Ученикот да ја познава содржината и карактерот на трговскиот регистар; - да ја објасни постапката на упис во трговскиот регистар.	- Организира посета на регистарски суд и запознавање со трговскиот регистар.	Основи на правото за II година Со сите претходни тематски целини:
9. Престанок на трговските друштва	8	-Ученикот да ги сфати и да ги разликува статусните промени на трговските друштва; - да ја објасни суштината на ликвидацијата; - да ги разбере целите, причините, месната надлежност и начелата на стечајната постапка; - да ги идентификува и да ги	- Дава задача на учениците да следат актуелна стечајна постапка на трговско друштво од медиуми, ги поттикнува на презентација на резултатите и дискусија преку групна форма на работа; - организира средба за разговор со стечаен судија организиран во училиштето;	Основи на правото за II година Со сите претходни тематски целини:

		<p>елаборира функциите на органите на стечајната постапка;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го опише поведувањето на стечајната постапка; - да ги препознае правните последици од отварањето на стечајната постапка; - да го сфати намиравањето на стечајните доверители и запирањето на стечајната постапка. 	<ul style="list-style-type: none"> - чита објави на отворени ликвидациони и стечајни постапки од Службен весник. 	
10. Договори во стоков промет	14	<ul style="list-style-type: none"> - Ученикот да го сфати поимот и карактеристиките на договорот за продажба; - да го објасни склучувањето на договорот за продажба и да ги разликува и споредува обврските на продавачот и кувачот; - да ја разбере суштината на договорот за трговско застапување; - да ја сфати содржината на договорот за споредување; - да ги познава основите на договорот за комисион; - да ја сфати суштината на договорот за складирање и да ги разликува обврските на субјектите; - да го објасни договорот за осигурување и да ги разликува 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентира и објаснува шема за договорите во стоковниот промет; - организира, координира и контролира вежби за склучување на договори по претходно даден образец преку работа во парови; - покажува и чита склучени договори во практика и полиси за осигурување. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи на правото за I година Тематски целини: – Субјект на правото; - Правни работи (дела). 2. Основи на правото за II година Тематска целина: - Основи на облигационо право; - Поим за трговец, трговец поединец и трговско друштво - Застапување на трговски друштва 3. Деловно работење за II година (за образовниот профил економски асистент) Тематска целина: - Внатрешен стоковен

		обврските на субјектите; - да ја разбере суштината на договорот за шпедиција и да ги разликува обврските на субјектите и - да го објасни договорот за превоз и да ги разликува обврските на субјектите.		промет
--	--	---	--	--------

4.2. Наставни методи и активности на учење

За реализација на наставата по наставниот предмет *Основи на правото*, согласно со поставените цели на наставниот предмет, како основни *наставни методи* ќе се користат: водење на насочена дискусија, решавање на проблеми и симулација на реални ситуации, учење преку сопствено откривање, слободни задачи, тимска настава и сл.

Активности на ученикот: да дискутира, да применува правила и законитости, да набљудува, да слуша, да прибележува, да повторува, да објаснува, да чита, да толкува позитивни законски прописи, да презентира, да открива во група и независно, да размислува критички, да дава свој суд, да работи домашни задачи.

Активности на наставникот се: организирање, планирање и подготовка на наставата, давање инструкции за работа, поттикнување на дискусии, објаснување, поставување прашања, оценување и поттикнување на самооценување и креативност од страна на учениците, симулирање на процеси и реални ситуации, презентирање, правење забелешки.

4.3. Организација и реализација на наставата по предметот

Процесот на учење во наставата по наставниот предмет *Основи на правото*, се изведува преку теоретска и практична настава во училиница, организирани посети на трговски друштва и институции, организирани информативни средби, разговори и дискусии со претставници – стручни лица од практиката, во училиштето или во институциите и друштвата, со цел да се интегрираат знаењата и ставовите со практичните умења на учениците. Наставата по овој наставен предмет се реализира и преку индивидуални домашни задачи, кои можат да се изведуваат дома и во училиштето. Образовните

активности по предметот Основи на правото се организирани во две полугодија, четири тримесечија и неделен распоред на часовите.

4.4. Наставни средства и помагала

За поуспешна реализација на целите на наставниот предмет *Основи на правото*, потребно е да се користи: графоскоп, графофолии, ТВ, видеорефлектор, видеоленти, компјутерска опрема, ЛЦД-проектор, публикации, обрасци, шеми и сл. Литература потребна за реализација на наставата, како за наставниците, така и за учениците е учебник за овој наставен предмет, наставни помошни материјали, стручни списанија, закони и практикуми од соодветни области, коментари на законите.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши преку континуирано следење во текот на учебната година, усно и писмено – преку тестови на знаења за секоја тема одделно, писмените извештаи за реализирани активности на учениците, креативноста, постигањата и резултатите од тимската работа, индивидуалните домашни задачи, покажан интерес и активно учество на учениците на часовите.

Во текот на учебната година учениците се оценуваат со најмалку две оценки за секое полугодие, а се утврдуваат полугодишни и годишни оценки. Доколку ученикот не покаже резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма, се постапува според законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Покрај условите пропишани со Законот за средно образование, наставникот треба да ги поседува следните персонални, професионални и педагошки карактеристики: да го мотивира и да влијае позитивно на ученикот со својот начин на изразување, углед, појава, подготвеност за дополнителна работа, образование, систем на вредности и идеали; да соработува со другите наставници, стручни работници, социјални партнери, стручни институции; да поседува способност за изведување на настава и комуникација со учениците; да поседува способност за примена на современа образовна технологија; да поседува способност за планирање, организирање, воведување новини во наставниот процес, како и способност за професионално и педагошко самообразување; да е комуникативен и креативен.

6.3. Стандард за наставен кадар

- Завршени студии по право со здобиена педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит;
- Завршени студии по економија со здобиена педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард на простор за наставниот предмет

За реализација на наставната програма по *Основи на правото* ќе се користи училница или кабинет опремен со наставни средства, помагала и опрема согласно со нормативот.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: април 2000 година

7.2. Состав на работната група:

1. Снежана Димовска, педагошки советник, Педагошки завод на Македонија – Скопје
2. д-р Гале Галев, професор, Правен факултет - Скопје
3. Ѓорѓи Бајлозов, приватен стопанственик, ДООЕЛ „Бајком-увоз-извоз“ - Скопје
4. Цвета Петреска, наставник, ДСУЕБ „Арсени Јовков“ - Скопје
5. Весна Рафајловска, наставник, ДСЕПУ „Васил Антевски – Дрен“- Скопје

7.3. Датум на ревидирање: мај 2006 година

7.4. Состав на работната група:

1. Елизабета Јованоска Радановиќ, советник, Биро за развој на образованието – Скопје
2. Советници од Секторот за стручно образование при Бирото за развој на образованието – Скопје

8. ДАТУМ НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2006 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *Основи на правото* ја одобри министерот за образование и наука со решение број 07-3851/28 од 29.06.2006 година.